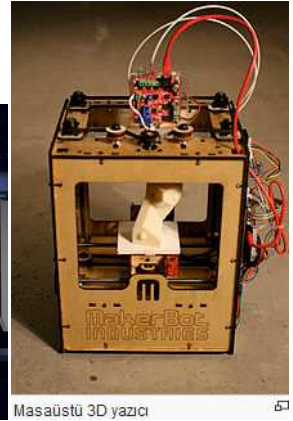
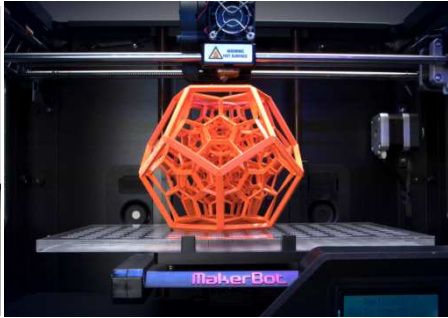

20.04.2015

3D PRINTING İLE ARTIK HERKES BİRER TASARIMCI, BİRER MUCİT!!!!

Son zamanlarda çok revaçta olan **üç boyutlu baskı (3D PRINTING)** sanal ortamda tasarlanmış herhangi şekildeki bir üç boyutlu nesnenin katı formda basılması işlemidir. Bu işlemi gerçekleştiren cihazlara ise üç boyutlu yazıcı adı verilir. Bu üç boyutlu yazıcı sistemine **RepRap** (Replicating Rapid Prototyper/ Seri Prototip Kopyalama) isimli bir topluluk projesi ile ulaşılmıştır¹

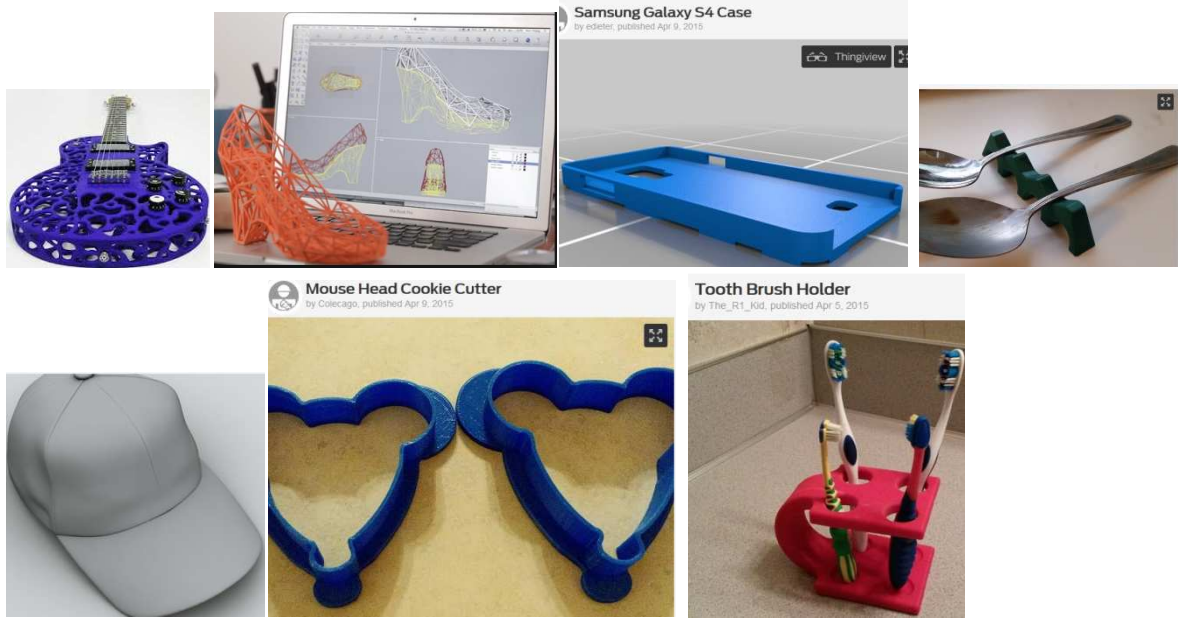

3D PRINTER-3 BOYUTLU YAZICI ÇEŞİTLERİ

Baskılar çok ya da tek renkli plastik, metal, seramik, balmumu vb. birçok türde hammaddenin kullanılması ile yapılabilir. En yaygın kullanıma sahip olan üç boyutlu yazıcıların çalışma prensibi, bilgisayar ortamında hazırlanmış üç boyutlu bir nesnenin sanal olarak katmanlara bölünmesine ve her bir katmanın eritilen hammadde dökülerek üst üste gelecek şekilde basılmasına dayanır.

Şu ana kadar 3D yazıcı sistemi ile sıradan kullanıcılar tarafından basılmış tasarımlar arasında giyim eşyaları, aksesuarlar, çok çeşitli ev ve mutfak eşyası, çok farklı alanlarda kullanılacak araç ve gereçler, oyun ve oyuncaklar, biblolar, tıbbi organ modelleri, silahlar, mekanik cihazlar, müzik aletleri vb. pek çok ürün yer almaktadır.

¹ <http://reprap.org/wiki/RepRap/tr>

Bilgisayar ortamında 3 boyutlu tasarım yapmak deneyim gerektiren bir işlem olduğundan, birçok 3D yazıcı kullanıcısı başkalarının hazırladığı tasarımları bir kısmı ücretli ve bir kısmı ise ücretsiz olan (1 milyonun üzerinde ürün/tasarım çeşidi olan Shapeways ile 150.000'den fazla tasarıma ulaşılabilecek olan Thingiverse vb.) paylaşım platformları/web-siteleri üzerinden bilgisayarına indirip kullanmaktadır.

Günümüzde sıradan kullanıcılara indirgenmiş olsa da, hala çok ucuz ve kolay uygulanabilir olmayan bu sistemin, kısa sürede daha da gelişip yaygın kullanıma konu olması beklenmektedir. Bu durumda, pek çok kullanıcı tarafından hem şahsi kullanım için hem de ticari amaçlarla özgün tasarımlar yapılması ve özgün yöntemler/çözümlere ulaşılması mümkün olacaktır. Hatta, çocukların kendi hayal ettikleri oyuncakları bilgisayar ortamında çizip 3D yazıcılar sayesinde imal edebilmeleri ve kalıplardan kurtularak hayal güçlerini geliştirmeleri dahi mümkün olacaktır.

Ancak, kullanımı ruhsata/izne/denetime tabi olan silahlar gibi toplum için tehlike arz edebilecek ürünler için de metal detektörüne takılmayacak 3D tasarım ve baskıların yapılabilmesi, bu sistemin en çok eleştirilen ve tehlikeli yanlarından birini teşkil etmektedir. Bu sebeple, ABD Senatörlerinden Chuck Schumer 3 boyutlu baskı sistemi ile üretilen silahların engellenmesi için bir yasa tasarısı çağrısında bulunmuştur.²

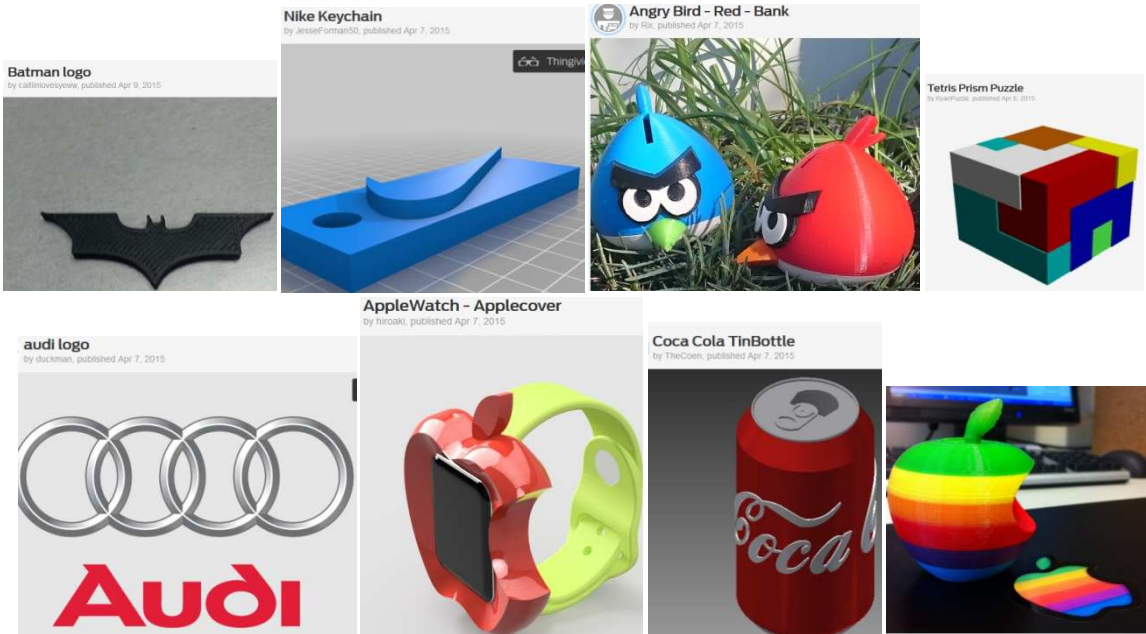
² <http://www.theguardian.com/technology/2013/nov/17/3d-printing-guns-ban-senate>

3boyutlu baskı ile üretilmiş silah görseli

Diğer yandan, bu sistemin özgün ve yaratıcı amaçlar dışında mevcut olanı kopyalama maksadı ile kullanımı halinde, bir işlevi olan ya da görselliği ile ön plana çıkan/ayırt edici nesnelerin Marka, Patent, Tasarım, Faydalı Model ve Telif Haklarını içeren Fikri Mülkiyet Hukuku cephesinde büyük sorunlara ve hak ihlallerine neden olacağı ve hatta olmaya başladığı görülmektedir.

Örneğin bu sistem ile, fikri mülkiyet haklarına konu iki ya da üç boyutlu çizgi film, film ve oyun karakterlerinin, logoların, özel dizaynli ambalaj görselleri ve tasarımların, birebir kopyalanması mümkündür.

Ya da Monopoly, Tabu, Settlers of Catan gibi popüler kutu oyunlarındaki tasarımların 3 boyutlu yazıcı ile üç boyutlu basılmasında da tasarım ve/veya telif hakkı ihlali söz konusu olabilecektir.

Settlers of Catan 3D printing

Settlers of Catan orijinal

Monopoly 3D printing

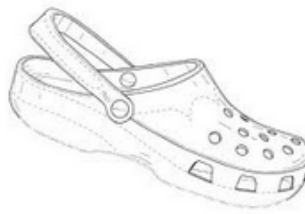

Monopoly orijinal

Son olarak, “emme sorunları olan bebekler için tasarlanmış bebek besleyici kabı” konulu Haberman patentinin ya da ABD’de patent korumasına konu olan “Crocs ayakkabı tasarımının” üç boyutlu baskı yöntemi ile kopyalanması halinde, nesnelere patente konu işlevsel nitelikleri de kopyalanacağından, patent hakkı ihlalden bahsetmek mümkün olabilecektir. Bu örnekleri çoğaltmak ve çeşitlendirmek mümkündür.

Haberman besleyicisi

Crocs ayakkabı

Her şey telif hakkına ya da başka bir fikri mülkiye korumasına tabi olmadığı gibi, her dijital şey de bu korumaya tabi değildir. Bu nedenle, 3 boyutlu baskı yöntemi ile yaratılan her şeyin bir fikri mülkiyet hakkını ihlal ettiğinden bahsedilemeyecektir. Yani, öncelikle üç boyutlu baskı tekniği ile üretilen nesnenin bir fikri mülkiyet hakkı korumasına konu olup olmadığı incelenmelidir.

Sonraki aşamada ise; üç boyutlu baskı tekniği ile üretilen nesnenin ne şekilde kullanıldığına bakılmalıdır. Bu noktada, konunun günümüzde en çok tartışıldığı ülke olan ABD'nin Telif Hakları Yasasına özgü bir kavram olan adil/haklı kullanım (fair use) savunması, fikri mülkiyet haklarının sınırını çizen bir hukuki müessese olarak görülebilecektir. Hukukumuzda, bu hukuki müesseseye paralel düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin, Fikir ve Sanat Eseleri Kanunu 30. ve devam maddeleri ile 80.maddesi uyarınca; **“kar/kazanç amacı güdülmeksizin şahsi kullanım** ve çoğaltma; kamu düzeni, **eğitim ve öğretim, bilimsel araştırma veya haber ve bilgilendirme** amacıyla kullanım ve çoğaltma” bir hak ihlali teşkil etmemektedir.

“Adil/haklı kullanım” tanımı dışında kalacak şekilde; 3 boyutlu baskı sistemi ile ürünlerin 3.kişilerin erişimine açık bir şekilde tasarım ve üretiminin yapılması, sergilenmesi, satışa sunulması, internet üzerinden paylaşılması ya da tanıtımının yapılması halinde, kanunlar ile koruma altına alınmış olan fikri mülkiyet haklarının zarar görmesi ve bu fiillerin tecavüz teşkil etmesi muhtemeldir.

Güncel olaylardan örnek vermemiz gerekirse; Tod Blatt isimli şahıs “SUPER 8” isimli sinema filminde

uzay gemisinin parçaları olarak kullanılmış olan küp tasarımı aynen kopyalamış ve 3 boyutlu olarak basılabilmesi için Shapeways isimli paylaşım sitesine 3D tasarımı olarak yüklemiştir. Kısa bir süre sonra sinema filminin ve filmdeki tüm tasarım ve karakterlerin telif hakkına sahip olan Paramount Pictures yapım firması tarafından yollanan ihtarname üzerine, bu paylaşım Tod Blatt tarafından kaldırılmıştır. Zira, bu tasarıma ilişkin olarak Paramount Pictures tarafından başka bir firmaya verilen lisans hakkı temelinde bu özel küp tasarımını içeren ürünler yakın zamanda lisans alan firma tarafından piyasaya sunulacaktır³.

Benzer durumlar, Geleceğe Dönüş film serisindeki zaman makinesi tasarımı; Star Trek filmindeki enerji silahı tasarımı ya da a Star Wars filmindeki lazer/ışın kılıcı gibi pek çok bilimkurgu filminde yer alan dekoratif nesnelere için geçerli olabilecektir.

3D baskı yönteminin yakın zamanda daha kolay ulaşılır, yaygın ve daha ucuz hale gelmesi ile birlikte, Türkiye’de 5846 sayılı FSEK, 556 sayılı Markaların Korunması hakkında KHK, **554 sayılı** Endüstriyel

³ <http://torrentfreak.com/paramount-cease-and-desist-targets-3d-printer-pirate-110628/>

Tasarımların Koruması Hakkında KHK ve Faydalı Model Haklarını da içeren 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında KHK hükümlerinin ihlali muhtemel olmakla birlikte, hukukumuzda ABD Telif hukukundaki “fair use” kavramına karşılık gelen hükümlerin ne şekilde uygulanacağı ve mahkeme kararlarının ne yönde olacağını da görüyor olacağız.

Av. Seda Üngür